

Preek Open leven 5: Vrijgevigheid

Jos Douma, 2 februari 2020

Lieve mensen, wie wel eens in een auto rijdt - wie van jullie rijdt er wel eens in een auto? - als je wel eens in een auto rijdt, dan kun je soms best even schrikken als er opeens een dashboard lampje gaat branden. Een hele tijd terug hadden we dat een keer. Ik reed, Joke was er ook bij. En er ging een lampje branden. Het lampje in de vorm van een motorblok. En ik weet niet hoe dat jullie vergaat, maar ik schiet dan een beetje in de stress. Meteen langzamer rijden. Joke zocht in de auto handleiding - rubriek problemen oplossen - even op wat er aan de hand was. Als dat lampje brandt dan moet je zo snel mogelijk naar de garage. En als het lampje gaat knipperen, dan moet je meteen aan de kant stoppen en mag je geen kilometer meer rijden! En het is dan een uur of tien 's avonds en je bent ergens tussen IJmuiden en Zwolle. Ik voel me dan heel erg onzeker. Ik rijd langzaam verder, niet meer dan 90 kilometer per uur, bang dat de boel ontploft, in de hoop dat we gewoon naar huis kunnen rijden. Er klinken geen rare geluiden, er vindt geen ontploffing plaats, en we komen veilig thuis. En een bezoekje aan de garage de volgende dag vertelt ons dat er eigenlijk niks aan de hand is.

Dat beeld van dat dashboardlampje houden we even vast. Dat brandende lampje staat voor een onzeker, bezorgd gevoel, ergens in je maag zit dat. Er komt een soort van stress in je hele lijf (bij mij tenminste wel). Bezorgdheid, zo noemen we dat. En daar gaat het vandaag over. Over hoe bezorgdheid, stress, je zorgen maken een blokkade kan zijn in je dagelijkse leven en ook in je leven als christen. Ik denk dat we allemaal wel een aantal van die brandende dashboard lampjes hebben in onze levens. Dingen waren we ons zorgen over maken, die een soort van constant gevoel van stress met zich mee brengen waardoor het niet stroomt in onze levens. We voelen ons geblokkeerd. De stroom van de liefde wordt geblokkeerd ook al leven we gewoon door, wel wat minder snel misschien, maar toch. Het gaat allemaal wel door, maar het stróómt niet. Dat kan in je eigen leven zo zijn. Dat kan ook in het kerkelijk leven zo zijn: het gaat wel door, maar het stróómt niet. Wat is de blokkade? Wat is er geblokkeerd?

En het is precies dat wat geraakt wordt in de gebedszin die Jezus ons vandaag aanreikt. 'Gééf ons vandáág het brood dat we nodig hebben.' Het is de vijfde gebedszin uit het Onze Vader. Dat gebed begint met 'Onze Vader in de hemel'. Daarmee zegt Jezus: vertrouw op Gods liefde. Dat is de basis van geloof en van gebed. Dat is het allerbelangrijkste: Vertrouw op Gods liefde. Geloven en bidden draaien in de basis altijd om vertrouwen en liefhebben.

En de volgende drie beden die Jezus ons leert helpen ons om te ontdekken wat er nodig is om dat vertrouwen op Gods liefde gaande te houden. Als we die zinnen bidden gaan ons ogen open voor Gods Naam, voor Gods koninkrijk en voor Gods wil. Het vertrouwen op Gods liefde stroomt in Vreugde, in Hoop en in Commitment. Daar ging het over, in november, december en januari.

Maar - en dan komen we bij de laatste drie zinnen met de trefwoorden die daarbij horen - die stroom van liefde en vertrouwen die kan geblokkeerd raken. Om een ander beeld te gebruiken: er kan een knik in de tuinslang komen. Dat zien we ook zo voor ons denk ik, een tuinslang, de kraan staat helemaal open, het water stroomt dat het een lieve lust is, maar door een of andere oorzaak komt er een knik in de slang, en de stroom wordt een heel miezerig straaltje, bijna niks meer. De knik in de tuinslang is de blokkade die er voor zorgt dat Gods liefde niet meer stroomt in onze levens.

En dat kan op drie manieren, leren we als we het Onze Vader leren kennen en leren bidden. Het is echt een briljant gebed - hoe meer je je erin verdiept, hoe meer je ontdekt dat hier echt de belangrijkste dingen in zitten voor een leven met God. Drie manieren dus:

- onze bezorgdheid en onze ervaring van tekort en stress blokkeren de stroom van Gods liefde - Daarom bidden we 'Geef ons vandaag brood' en oefenen we ons in Vrijgevigheid
- onze zonden en onze wonden blokkeren de stroom van Gods liefde - Daarom bidden we 'Vergeef ons onze schulden' en oefenen we ons in Verzoening.
- onze onmacht en onze overmoed in de geestelijke strijd die er is blokkeren de stroom van Gods liefde - Daarom bidden we 'Breng ons niet in beproeving' en oefenen we ons in Alertheid.

Verzoening is het woord voor de maand maart. Alertheid voor de maand april. En nu wordt februari de maand van de Vrijgevigheid. En we leren die Vrijgevigheid alleen ontdekken en ervaren als we naar Jezus kijken en van hem leren.

Daarom lazen we dat verhaal over die vijf broden en die twee vissen, over al die mensen die te eten moeten krijgen, maar er is niks. En dan gebeurt er een wonder. Geen genezing deze keer. Geen blinde die weer kan zien. Geen lamme die weer kan lopen. Maar het wonder van de overvloed van God waar mensen alleen maar tekort en schaarste zien. Kan God dit wonder ook vandaag nog doen? Als het om genezing van zieken gaat, dan houdt ons als christenen dat best wel bezig. Geneest God vandaag ook? En we bidden en we verwonderen ons én we worden teleurgesteld. Maar strekken we ons ook uit naar het wonder van Gods overvloed waar wij alleen maar menselijke schaarste en menselijk tekort zien?

Ik vind het een indrukwekkend verhaal. Alle aandacht is gefocust op Jezus, Jezus alleen. Jezus die Gods nieuwe wereld laat zien, het koninkrijk van de hemel zichtbaar maakt op aarde. De mensen komen naar hem toe. Ze hadden gezien welke wondertekenen hij bij zieken deed. Jezus gaat de berg op. En als Jezus een berg op gaat, dan moet je goed opletten. Dan gaat hij belangrijke dingen zeggen (zoals de Bergrede). Of er gebeurt iets heel bijzonders (zoals de verheerlijking op de berg). Wat gaat er nu voor bijzonders gebeuren?

‘Waar kunnen we brood kopen om deze mensen te eten te geven?’ En om een lang verhaal kort te maken: er is een jongen met vijf broden en twee vissen. Vijf plus twee dat is drie keer niks. Er zijn wel vijfduizend mannen (daar mag je de vrouwen en kinderen dus nog bij optellen). Heel veel mensen dus. ‘Er was daar veel gras’ - leuk detail dat genoteerd wordt door Johannes. Maar er is maar weinig eten, heel weinig, drie keer niks. ‘Wat hebben we daaraan voor zo veel mensen?’ Andreas zegt wat iedereen denkt. Jezus’ leerlingen zien schaarste, gebrek, tekort, het is allemaal maar niks. Dat gevoel kan ons ook wel eens overvallen. In je eigen leven: wat stelt het nou allemaal voor? In de kerk: wat blijft ervan over? In de samenleving: het is allemaal maar treurig en weinig hoopgevend. Herken je dat? Er is te weinig van dit, te weinig van dat, te weinig liefde, te weinig geld, te weinig oprechtheid, te weinig steun, te weinig brood.

Het wordt stil. Iedereen gaat zitten. En wat doet Jezus? 'Hij sprak het dankgebed uit'. Lieve mensen, hij sprak het dankgebed uit. Hij dankte God. Misschien had Jezus wel in gedachten wat Paulus later een keer zei: 'Wees over niets bezorgd, maar vraag God wat u nodig hebt en dank hem in al uw gebeden' (Filippenzen 4:6). Jezus begint met danken. Waarom kan hij dat doen? Omdat hij zijn Vader heeft leren kennen als een vrijgevige God. Dat woord dat we nu centraal stellen, Vrijgevigheid, dat is zo'n ongelooflijk belangrijke karaktertrek van God. Hij is vrijgevig. Hij is gul, hij gééft graag. We noemen dat vaak: hij is genadig. Maar misschien is de verrassing, de gulheid, de overvloed wel eens wat weggestroomd uit dat kostbare woord. Dan is genade alleen nog maar een doekje voor het bloeden. 'Het is allemaal niks, maar gelukkig is er genade.' Nee, er is overvloed, er is gulheid, God is een gevende God, een en al vrijgevigheid, een genereuze God die overstroomt van genade en goedheid.

Dat is wat dit verhaal laat zien. En daarom spreekt Jezus de dankzegging uit. 'Dank u God, U die een gevende en gulle God, wat een genade, wat een goedheid. Ik heb U leren kennen als een vrijgevige God, een God niet van schaarste en tekort maar van overvloed. Here, zegen deze spijze. Amen.'

En dan gaat Jezus brood breken. En hij kan niet ophouden. Hij kan er niet mee ophouden. Hij gaat maar door. Gods gulle vrijgevigheid in actie. Zie je het voor je? In het verhaal? Gaan je ogen ook al een beetje open voor die vrijgevigheid van God? Begin je je al een beetje te schamen voor je eigen mentaliteit van schaarste? 'Wat hebben we daaraan voor zo veel mensen?' Klonk het daar en toen. En nu? Dit is te weinig. Dat is niet goed. Daar is gebrek aan. Hier zijn we bezorgd over. Dat verliezen we. Dat werkt niet meer. Allemaal brandende dashboard lampjes die stress geven en die de stroom van Gods liefde in ons leven en in ons gemeente zijn blokkeren. Knikken in de tuinslang: geen stromend water meer, maar een miezerig straaltje. Terwijl Jezus zegt, Jezus alleen, in datzelfde Johannes-evangelie: 'Ik ben gekomen om het leven te geven in al zijn volheid. Leven in overvloed! Ik ben de goede herder'.

Het verhaal vertelt: 'Hij gaf hun ook vis, zo veel als ze wilden. Toen iedereen volop gegeten had zei hij tegen zijn leerlingen: 'Verzamel nu de overgebleven stukken brood, zodat er niets verloren gaat.' Wat een overvloed. En wat zeggen de mensen? 'Hij moet wel de profeet zijn die in de wereld zou komen.' Ja, hij is die profeet. Een profeet is iemand die visioenen van God heeft gezien en een stem van de troon heeft gehoord. Dit is het visioen: 'Er is meer dan genoeg, want God is een God van overvloed.' Zie je het voor

je? En dit is de stem van de troon: 'Vraag mij wat je nodig hebt en ik geef het je'. Hoor je de stem?

Ja, dit is een plaatje van Gods koninkrijk, van de Heilige Geest die aan het werk is, hij is een Geest van overvloed, van Jezus die niet kan ophouden met uitdelen, van mensen die verrast zijn door de genade van een gulle God die een en al vrijgevigheid en gastvrijheid is.

'Geef ons altijd dat brood' zeggen de mensen even later. We hebben dat net niet gelezen maar het verhaal gaat in Johannes 6 nog een heel stuk verder. 'U moet - zegt Jezus - geen moeite doen voor voedsel dat vergaat, maar voor voedsel dat niet vergaat en eeuwig leven geeft; de Mensenzoon zal het u geven'. En de mensen reageren: 'Wat moeten we doen? Hoe doen we wat God wil?' 'Dit moet u voor God doen: geloven in hem die hij gezonden heeft.' Wij leren Gods vrijgevigheid alleen maar kennen en vervolgens ook in de praktijk brengen als we geloven in Jezus. In Jezus alleen. 'Geef ons altijd dat brood, Heer!' zeiden de mensen toen. Zeggen wij het ook? Zeg ik het ook? Zeg jij het ook? 'Geef ons altijd dat brood, Heer'. 'Geef ons vandaag het brood dat we nodig hebben.'

Geef ons vandaag Jezus.

Geef ons vandaag de Jezus die we nodig hebben.

Zoek eerste het koninkrijk van God en zijn vrijgevigheid - en al het andere zal je ook gegeven worden.

Eigenlijk weten wij vaak helemaal niet zo goed wat we nodig hebben. Wij denken te weten wat we nodig hebben. We hebben gezondheid nodig. We hebben bevestiging nodig. We hebben financiële middelen nodig. We hebben welvaart nodig. We hebben geluk nodig. We hebben acceptatie en bevestiging nodig. We hebben het nodig om nodig te zijn. We hebben veiligheid nodig. We hebben verandering nodig.

Maar wat we het allerdiepst nodig hebben, dat zijn we vaak kwijt. We hebben Jezus nodig, We hebben genade nodig. We hebben liefde nodig en hoop. We hebben Gods vrijgevigheid nodig. Hoe krachtiger en serieuzer en doordachter en doorleefder we gaan bidden 'Geef ons vandaag het brood dat we nodig hebben', hoe meer we zullen ontvangen wat God ons wil geven in welke situatie we ook zijn.

Vrijgevigheid. Gods vrijgevigheid. Die ontdekken we als we bidden. Jezus nodigt ons daarom uit in de binnenkamer. Daar raakt God ons in ons hart. Daar gaan onze ogen open voor Gods koninkrijk en zijn vrijgevigheid. Maar we blijven niet in die binnenkamer, we gaan de buitenwereld in, om hoop te verspreiden, de wereld van ons dagelijkse leven op ons werk, in onze huizen, in de buurt waar we wonen, in de kerk ook. Hoe kunnen we daar aanwezig zijn vanuit Gods vrijgevigheid? Hoe kunnen we vrijgevig mensen worden die daarin op Jezus lijken?

Ik geef een mooie omschrijving door van vrijgevigheid die ik vond. En daarna deel ik een paar concretisering.

Wat is vrijgevigheid? Laat het even binnenkomen in je hart: "Vrijgevigheid is anderen iets geven dat voor jezelf waarde heeft. Je geeft opgewekt, zonder er iets voor terug te verwachten. Ieder geschenk geeft dubbel geluk: het geeft blijdschap aan de gever en aan de ontvanger. Vrijgevigheid helpt je tijd en aandacht te geven aan de gevoelens, behoeften en gezichtspunten van de mensen om je heen. Vrijgevigheid vindt zijn oorsprong in het gevoel van overvloed en van dankbaarheid voor de onbeperkte rijkdom van het leven!"

Hoe kun je vrijgevig zijn?

- Geef tijd en aandacht aan mensen die je tegenkomt door oprecht naar hen te luisteren.
- Gun je broeder en je zuster in de gemeente, bij alle verschil die je misschien ook ervaart, de gulle genade van God.
- Geef geld voor een goed doel. Meer dan je gewoonlijk zou doen.
- We kunnen een vrijgevig gemeente worden, die echt gastvrij is, open voor ieder die op onze weg komt, omdat we God kennen als een vrijgevig en gastvrij God.
- De Geest is een Geest van overvloed. Deel uit van de geestelijke gaven die je ontvangen hebt; zet je gaven in voor de opbouw van de gemeente.
- Geef spullen weg. Spullen die je niet meer nodig hebt. Maar ook spullen die nog steeds waarde voor je hebben, maar waar een ander toch meer gebaat bij is dan jij.

Geloof in de vrijgevigheid van God. Bid de woorden van Jezus die je laten groeien in vrijgevigheid. Laat de Geest je leiden om in de praktijk van elke dag vrijgevig te leven. Laten we bidden...